

Nye
Lyngdal
kommune

2019

HANDLINGSPLAN FOR DET RUS- OG KRIMINALITETSFOREBYGGENDE ARBEIDET

Samordning av lokale rus- og
kriminalitetsforebyggende tiltak

fornye
forbedre
forenkle
forene

Innhold

Forord	5
1. Mål og målgruppe	7
2. Kriminalitet og kriminalitetsutvikling	8
2.1 Kriminalitetsutviklingen på nasjonalt nivå	8
2.2 Kriminalitetsutviklingen på lokalt nivå.....	9
2.2.1 Lyngdal kommune	9
2.2.2 Audnedal kommune.....	10
3. Risiko, beskyttelse og forebygging	11
4. Styring, organisering og koordinering av SLT-arbeidet	13
4.1 Lokalt politiråd	13
4.2 SLT arbeidsgruppen	14
4.3 Det utførende nivået	15
4.4 SLT-koordinator.....	15

5. Tiltak	17
5.1 Kunnskap og samarbeid	18
5.1.1 Ungdata	18
5.1.2 Regionalt politiråd	19
5.1.3 SLT regionsamarbeid	20
5.1.4 PLATTFORM	20
5.1.5 OT-samarbeid	21
5.1.6 Dialog og samarbeid med trossamfunn.....	22
5.1.7 Informasjonsarbeid	22
5.1.8 «Delbart?»	23
5.1.9 «BUTT» og «Tiltaksteam»	23
5.2 Kartlegging og tiltak	25
5.2.1 Kjernegruppe	25
5.2.2 Grupper.....	26
5.2.3 Ressursgruppe	27
5.2.4 Vold i nære relasjoner	27
5.2.5 Bekymringsamtale hos politiet.....	28
5.2.6 Cannabisavvenningskurs	29
5.2.7 Helsestasjon for ungdom	29
5.2.8 Aktiv skolehelsetjeneste.....	30
5.2.9 Markering av verdensdagen for psykisk helse	30
5.2.10 Sosionom og sosiallærer i ungdomsskolen	31
5.2.11 Livsmestring i skolen	32
5.2.12 Tidlig inn (TI), Bedre tverrfaglig innsats (BTI) og «Sammen om barn»	32
5.2.13 MOT	33
5.2.14 Stopp hatprat.....	34
5.2.15 Fritidsguide	35
5.2.16 BUA	36
5.2.17 Fritidsklubben Rocky	36
5.2.18 Kjør for livet	37
5.3 Oppfølging av unge lovbrytere	38
5.3.1 Ungdomskontrakt.....	38
5.3.2 Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff	39
5.3.3 KOG (koordineringsgruppen)	41
5.4 Samarbeid med foresatte	42
5.4.1 Nettverk	42
5.4.2 Kjærlighet og grenser	43
5.4.3 Bry deg	43
Avsluttende kommentarer	44

Forord

«Regjeringen vil legge større vekt på forebyggende virksomhet. Alt for mye av samfunnets innsats dreier seg om å bøte på skader og problemer som allerede har inntruffet. Vi må forebygge mer for å reparere mindre.» Departementene (koordinert av Justis- og politidepartementet). 2009. Regjeringens strategi for forebygging. Oslo: Departementene.

1. januar 2020 vil den nye kommunen med en felles SLT-koordinator være en realitet. Vi har allerede påbegynt samarbeidet på tvers av kommunene, og anser det dermed som hensiktsmessig å utarbeide en felles handlingsplan for kommunene hva gjelder SLT-arbeidet for året 2019. Samtidig har handlingsplanen fungert som en nyttig kartlegging av hvilke tiltak vi har i kommunene.

SLT-modellen samordner innsatsen i den hensikt å skape et sunnere, tryggere og mer levende og inkluderende lokalsamfunn. Vi arbeider for å skape holdninger og iverksette tiltak som kan stimulere til positiv livsutfoldelse og lovlydig oppførsel. SLT-

modellen bidrar til å sette den forebyggende innsatsen inn i et system.

SLT-arbeidet bygger i stor grad på samarbeid. Når flere personer skal arbeide sammen er det viktig at samarbeidet bygger på felles mål og strategier som man enes om, og som man kan jobbe sammen for. Det er dermed viktig at hver enkelt av de samarbeidende partene ser nytten av samarbeidet, både for sin egen del, og for fellesskapet og lokalsamfunnet. Et spørsmål som det kan være nyttig for den enkelte samarbeidende aktør å stille seg i denne sammenheng, er følgende:

«Hvordan bidrar vi sammen mot et felles mål som gagnar alle?»

Når man har opparbeidet seg felles mål og strategier, i tillegg til at samtlige har respekt for hverandre og ser nytten av samarbeidet, kan man tale om et samarbeid som har forutsetninger for å lykkes. Å samarbeide tverretatlig og tverrfaglig kan bidra til at

man oppnår resultater sammen som man ikke ville oppnådd alene eller hver for seg. På denne måten forsøker man å finne gode måter for å forebygge rus og kriminalitet blant barn og unge.

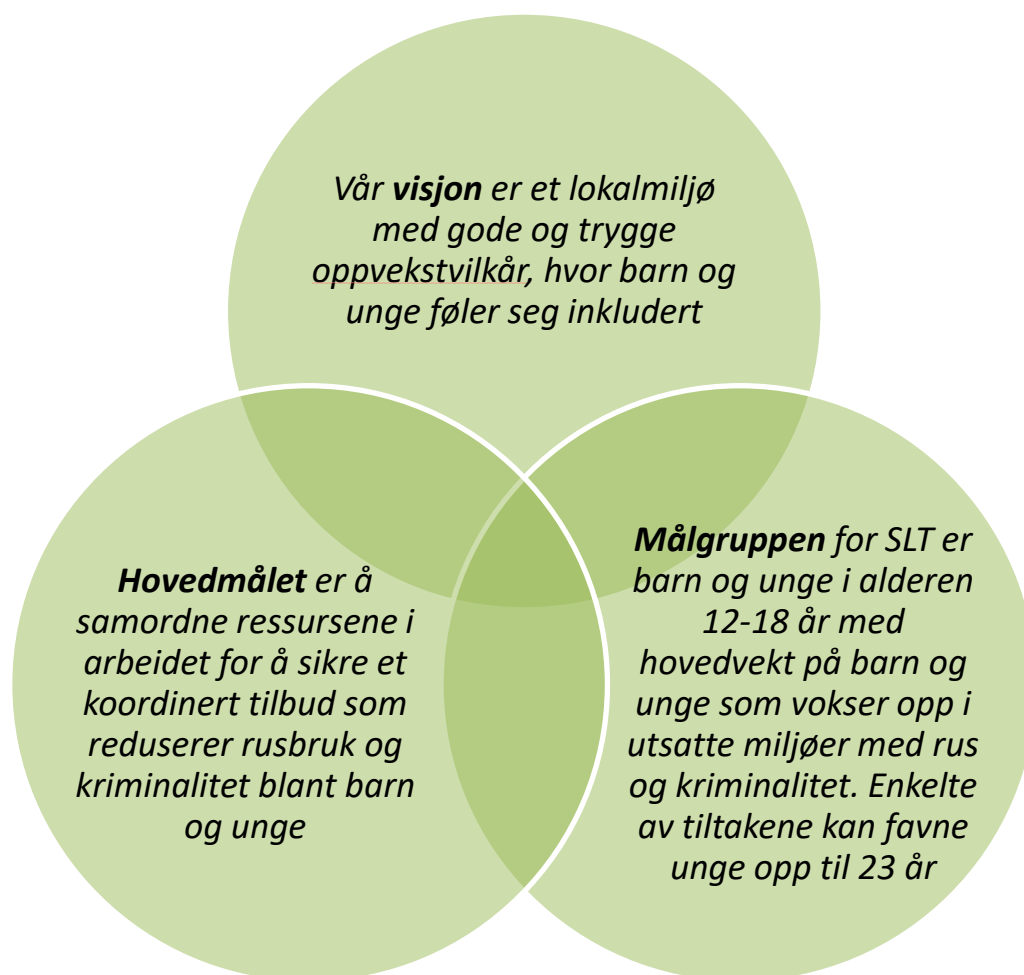
Jeg håper at 2019 blir et år for godt og engasjerende samarbeid, både innad og på tvers av kommunene, og at det utvises

kreativitet og evne til å takle både eksisterende og eventuelt nye problemstillinger på best mulig måte. Jeg vil med dette komme med gode ønsker for det nye året, og ønske alle de involverte lykke til med det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet!

Camilla Buch Vidringstad
SLT-koordinator

1. Mål og målgruppe

SLT-modellen skal samordne kommunenes rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak som er rettet mot barn og unge. Målet med modellen er at barn og unge i Lyngdal kommune og Audnedal kommune skal få hjelp til riktig tid av et hjelpeapparat som samarbeider godt på tvers av etater og faggrupper. ¹

¹ Kompetansesenter for kriminalitetsforebygging. *Hva er SLT-modellen?* Hentet fra <http://kriminalitetsforebygging.no/slt/slt-modellen/>

2. Kriminalitet og kriminalitetsutvikling

De fleste ungdommer eksperimenterer og utforsker grenser, som en del av deres læring og utvikling. Mangel på reaksjoner når de går for langt, kan føre til at de stadig ønsker å strekke disse grensene. Vi har imidlertid flere strafferettslige reaksjoner som brukes i tilknytning til ungdomskriminalitet. Vi har eksempelvis reaksjonen «ungdomskontrakt», som har sitt grunnlag i en påtaleunntatelse. Muligheten for denne reaksjonen er hjemlet i straffeprosessloven² § 69. En slik «påtaleunntatelse kan gis på vilkår av at siktede i prøvetiden ikke gjør seg skyldig i noen ny straffbar handling», jf. straffeprosessloven § 69 annet ledd første punktum. I tillegg er det gitt bestemmelser i straffeloven³ kapittel 8 a om ungdomsstraff.

2.1 Kriminalitetsutviklingen på nasjonalt nivå

Antall registrerte lovbrudd var per 1. september 2018 på 210 550. Det har vært en nedgang i antall registrerte lovbrudd de senere år, og sammenlignet med 2017 er det en nedgang på 0,6 %, og i forhold til 2014 er det i 2018 en nedgang på 16 %. Det kan være ulike årsaker til en nedgang i antall registrerte lovbrudd. Det kan være både kriminalitetsforebyggende tiltak, men også regler i forhold til forsikring, økte straffer, økt oppdagelsesrisiko, økte levekår eller andre omstendigheter som er årsak til den positive kriminalitetsutviklingen. Det er også en del saker som publikum ikke anmelder selv, og hvor oppklaring dermed avhenger av politiets egen innsats og prioritering.

² Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker

³ Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff

Når det gjelder barne- og ungdomskriminalitet, er det registrert 1 718 førstegangskriminelle gjerningspersoner under 18 år med en positiv påtaleavgjørelse. Det er i tillegg registrert 731 personer under 18 år med tilbakefall, og 488 gjerningspersoner under 18 år som regnes som gjengangere (registrert med tre eller flere lovbrudd). Per september 2018 var det dermed til sammen registrert 2 937 gjerningspersoner under 18 år med en positiv påtaleavgjørelse mellom 1. januar 2018 og 31. august 2018. Når det gjelder straffesaker med en gjerningsperson under 18 år, benyttes primært alternative reaksjonsformer som ungdomskontrakt, ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Per andre tertial 2018 var det 271 saker som hadde blitt sendt til konfliktrådene fra politiet for å iverksette ungdomsoppfølging, og 31 saker som ble sendt fra politiet til konfliktrådene hvor ungdommene var idømt ungdomsstraff.

Som en del av den forebyggende innsatsen blir det gjennomført bekymringssamtaler mellom politi og ungdom, og ungdommens foresatte. Per andre tertial 2018 hadde det blitt gjennomført 2 268 registrerte bekymringssamtaler, men det reelle tallet beregnes til å være mye høyere, grunnet forhold ved registreringen.⁴

2.2 Kriminalitetsutviklingen på lokalt nivå

2.2.1 Lyngdal kommune

Hva gjelder antall straffesaker, har statistikken vært ganske jevn i Lyngdal kommune de senere år. Antall saker i 2010 var ca. 500, mens det fra 2014 til 2018 har vært mellom 300 og 400 registrerte straffesaker per år. Per august 2018 var det blant annet 29 narkotikasaker i Lyngdal, rett over 100 trafikksaker, 80 vinningssaker og i underkant av 50 voldssaker.

⁴ Politidirektoratet og Riksadvokatembetet. (2018). STRASAK-rapporten : Anmeldt kriminalitet og politiets straffesaksbehandling. Første og andre tertial 2018.

I aldersgruppen unge under 18 år har statistikken de siste årene vist henholdsvis 22 saker i 2010 og 2014, 35 saker i 2015 og 2016 og 24 saker i 2017. I 2018 er det per november registrert 30 saker med en gjerningsperson under 18 år.

2.2.2 Audnedal kommune

I Audnedal ble det i 2018 registrert 74 straffesaker hos politiet. Herunder var 6 av disse narkotikasaker, 25 var trafikksaker, 15 var vinningsaker og 8 var voldssaker. De resterende var enten saker vedrørende skadeverk, økonomirelaterte saker eller annet.

I Audnedal kommune var det i 2018 ikke registrert noen straffesaker med en gjerningsperson under 18 år.

3. Risiko, beskyttelse og forebygging

Forebygging betyr å være i forkant for å hindre at noe negativt skjer.⁵ Politiets forebyggende arbeid er hjemlet i politiloven⁶ § 1 som et mål, i tillegg til at forebygging av kriminalitet er definert som en av politiets pålagte oppgaver i politiloven § 2 nr. 2. Kriminalitetsforebygging er også definert som politiets primærstrategi i politidirektoratets strategiplan.⁷

Det er flere samfunnsaktører som har interesser i det kriminalitetsforebyggende arbeidet blant barn og unge, og det må foregå i et samarbeid mellom de relevante aktører. Den forebyggende virksomhet må drøftes ut ifra hensikt og konsekvenser, slik at arbeidet kan oppfylle målet om å snu en eventuell negativ utvikling og unngå kriminalitet.⁸ Man har ulike typer av forebygging.

Man har generelt forebyggende arbeid som retter seg mot alle barn og unge i kommunene. I tillegg har man forebyggende

strategier som retter seg mer direkte mot barn og unge som er i risiko for å utvikle problemer knyttet til rus og/eller kriminalitet, og forebyggende arbeid rettet mot barn og unge som allerede

Nivåer av forebygging

- **Primærforebygging:** generelt forebyggende arbeid rettet mot befolkningen som helhet eller større grupper av befolkningen.
- **Sekundærforebygging:** forebyggende arbeid rettet mot grupper hvor det er risiko for at problemer utvikles.
- **Tertiærforebygging:** forebyggende arbeid rettet mot grupper og personer som allerede har utviklet et problem med sikte på å begrense konsekvensene, hindre forverring og snu utviklingen.

⁵ Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 19

⁶ Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet

⁷ Politidirektoratet. (2018-2020). *Kriminalitetsforebygging som politiets primærstrategi 2018-2020*. Hentet fra <http://kriminalitetsforebygging.no/wp-content/uploads/2018/07/kriminalitetsforebygging-politiets-primarstrategi.pdf>. s. 3

⁸ Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 20-21

har vist en negativ utvikling på disse områdene.

Hva gjelder årsaker til kriminalitet, kan det dreie seg om både samfunnsmessige, miljøbaserte og individbaserte årsaker. Ut ifra dette er det et mål om å påvirke individuelle holdninger, eller å påvirke forhold i samfunnet som kan virke kriminalitetsfremmende.⁹

Det er definert noen risikofaktorer i forhold til rus og kriminalitet, og noen beskyttelsesfaktorer hva gjelder de samme utfordringene. Som risikofaktorer kan nevnes eksempelvis uvanlig aggressiv eller opposisjonell atferd, og at det er uklare grenser og forventninger til en ungdom. Som beskyttelsesfaktorer kan nevnes at ungdommen har god emosjonell tilknytning til minst én voksenperson i familien, og at det er tydelige forventninger og jevnlig oppmuntring til prososial atferd.¹⁰

Forebygging er en kontinuerlig pågående prosess, og er dynamisk sett i forhold til samfunnsforhold og lokale forhold.¹¹ En bred tilnærming til problemene med hensyn til ungdommenes familie-, skole- og fritidssituasjon ser ut til å gi best effekt. Man må tenke helhetlig, og dermed sette inn tiltak på flere ulike områder, ettersom tilfellene ofte er komplekse. Tiltak satt inn mens barna er unge kan se ut til å være mest hensiktsmessig. Dette innebærer at familien peker seg ut som en svært viktig satsningsarena.

⁹ Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 75

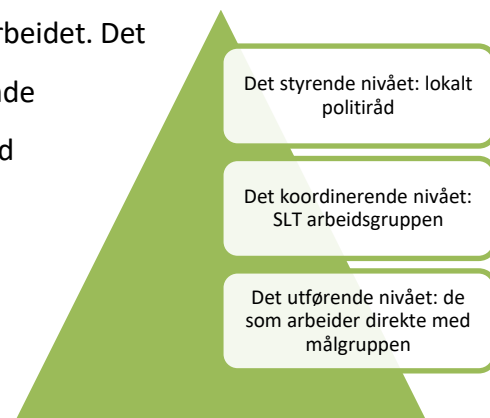
¹⁰ Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 91

¹¹ Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 18

4. Styring, organisering og koordinering av SLT-arbeidet

SLT står for samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak, og utføres på ulike nivåer. Det lokale politirådet er det styrende nivået i SLT-arbeidet, SLT arbeidsgruppen drøfter og setter inn tiltak innenfor det som er bestemt i det lokale politirådet, mens SLT-koordinator skal ha oversikt, sørge for samarbeid og koordinere arbeidet. Det utførende nivået i det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet skjer i de ulike aktører og enheters møte med målgruppen, altså barn og unge, i kommunene.

4.1 Lokalt politiråd

Det lokale politirådet er et formalisert samarbeid mellom kommune og politi på et overordnet og strategisk nivå. Målet med lokalt politiråd er å samordne innsatsen overfor lokale utfordringer, og iverksette strategier og tiltak. Det lokale politirådet består i utgangspunktet av rådmann, ordfører, lensmann, politikontakt, enhetsleder barn og unge og SLT-koordinator. Politirådet fatter ikke formelle vedtak, men er det øverste rådgivende organet for SLT-arbeidet i kommunen. Politirådet utgjør også styringsgruppen for SLT. Ordfører styrer møtene, mens det er SLT-koordinator som kaller inn til møtene og skriver referat.¹²

¹² Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant : kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 231

Det er i utgangspunktet to lokale politiråd – ett i hver av kommunene, og det vil det være frem til utgangen av 2019. Fra 2020 blir det et felles lokalt politiråd for den nye kommunen. Allerede fra 2018 er rådmann og ordfører fra Audnedal kommune invitert til det lokale politirådet i Lyngdal. Fra 2019 er SLT-koordinator i Lyngdal også inkludert i lokalt politiråd i Audnedal.

I tillegg til å inkludere kommuneledelse fra Audnedal til det lokale politirådet i Lyngdal, ble det på møte med det lokale politirådet høsten 2018 bestemt at man også kan inkludere andre aktører dersom det vurderes som hensiktsmessig. Det kan blant annet være tale om virksomhetsleder for ungdomsskole, leder i barneverntjenesten, NAV, leder av markedsforeningen og/eller kommunens beredskapskoordinator. Disse personene vil inviteres til lokalt politiråd dersom det er saker som skal tas opp som tilsier at de blir inkludert. Deres deltakelse i det lokale politirådet behøver ikke å være fast.

4.2 SLT arbeidsgruppen

SLT arbeidsgruppen har ansvar for den praktiske koordineringen av kommunens rus- og kriminalitetsforebyggende arbeid. Deltakerne i arbeidsgruppen skal være sentralt plassert i sine respektive virksomheter, med beslutningsmyndighet og nær kjennskap til utfordringene som finnes i deres sektor. SLT arbeidsgruppen i Lyngdal kommune består av representanter fra forebyggende enhet i politiet, barneverntjenesten, kulturetaten, mottak, bofellesskap, skolene og skolehelsetjenesten, rustjenesten, i tillegg til leder av frivilligsentralen og leder av Ungdomsrådet. Deltakerne i SLT arbeidsgruppen holder hverandre oppdatert på hva som rører seg i deres virksomhet, og jobber med å sette inn tiltak i forhold til deres utfordringer. SLT-koordinator kaller inn til møtene og skriver referat.¹³

¹³ Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD). (2011). En praktisk håndbok om SLT s. 14

Audnedal kommune har en koordineringsgruppe som består av rådmannens ledergruppe (kommunalleder for helse, sosial og omsorg, kommunalleder for oppvekst og kompetanse, og kommunalleder for økonomi, HMS, personal, teknisk og service), i tillegg til politi og barnevern. Denne gruppen møtes som hovedregel to til fire ganger i året, og det er SLT-koordinator som i utgangspunktet har vært ansvarlig for gruppen. Høsten 2018 ble det i Audnedal opprettet en koordineringsgruppe bestående av rådmann, kommunalleder for helse, sosial og omsorg, enhetsleder for helse, familiestøtte og psykisk helse, kommunalleder for oppvekst og kompetanse, leder ved Lister barnevern, politikontakt for Audnedal og SLT-koordinator.

4.3 Det utførende nivået

Det utførende nivået driver med rus- og kriminalitetsforebygging i praksis. I denne handlingsplanen er ulike tiltak lagt frem, og det er i det utførende nivået at disse tiltakene blir gjennomført. På det utførende nivået finner man aktører som er i direkte kontakt med barn og unge, som for eksempel politi og ansatte i kommunen, herunder helsesykepleiere og ansatte i skole og barnehage. Det er viktig at det utførende nivået har god dialog med deltakerne i SLT arbeidsgruppen, slik at det som blir bestemt der settes ut i handling.¹⁴

4.4 SLT-koordinator

SLT-koordinator skal ha oversikt over hvilke forebyggende tiltak som finnes i kommunen. Koordinatoren skal sørge for at de aktuelle samarbeidspartnerne møtes regelmessig, avdekker behov, synliggjør ressurser og initierer tiltak sammen med de ulike deltakerne av SLT-nettverket. En egen SLT-koordinator i denne rollen bidrar til kontinuitet i et nettverk bestående av mange ulike personer.¹⁵

¹⁴ Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD). (2011). En praktisk håndbok om SLT s. 15

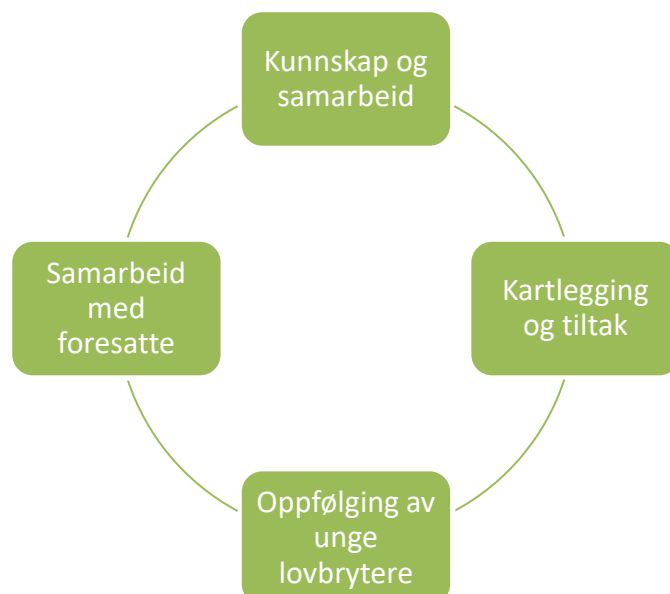
¹⁵ Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD). (2011). En praktisk håndbok om SLT s. 23

Audnedal kommune har ikke hatt SLT-koordinator siden utgangen av 2017. Fra 1. januar 2020 blir det formelt én felles SLT-koordinator for den nye kommunen bestående av nåværende Lyngdal kommune og Audnedal kommune.

5. Tiltak

Det er i løpet av høsten 2018 arbeidet med å kartlegge det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i kommunene. Flere av tiltakene er videreført fra handlingsplanen for 2018, i tillegg til at noen nye tiltak er inkludert i denne planen. Tiltakene som fremgår av planen vil utgjøre et utgangspunkt for SLT-arbeidet i 2019. Tiltak vil imidlertid evalueres underveis, og det er mulig at det kan gjøres hensiktsmessige endringer i forhold til det som er nedfelt i handlingsplanen. Det er også gjort en begrensning hva gjelder tiltak som er inkludert i handlingsplanen. Det er mye av arbeidet i kommunene som kan regnes for å være rus- og kriminalitetsforebyggende, men det er ikke alle tiltak som er nevnt her.

Det vil være et særlig fokus rettet mot Ungdata-undersøkelsen som skal gjennomføres dette året. Resultatene fra Ungdata-undersøkelsen vil bidra til å kartlegge flere faktorer blant ungdommene i Lyngdal og Audnedal kommune. I etterkant av undersøkelsen vil resultatene bearbejdes, og det vil arbeides med tiltak knyttet til disse. Resultatene fra Ungdata-undersøkelsen i 2019 vil altså bidra til å legge føringer for det videre rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet i kommunene.

5.1 Kunnskap og samarbeid

Kunnskapsforankring er et viktig fokus innenfor SLT. Man ønsker at prioriteringer, målsettinger og verdier på bakgrunn av kunnskap skal ligge til grunn for vedtakene som fattes.

Ved å tilrettelegge for tverrfaglig samarbeid blir det en mer effektiv bruk av den kompetanse som kommunen allerede har. Samarbeid krever at de samarbeidende aktører kommer sammen, noe som krever tid. Denne tiden må brukes godt, ved at møtene er godt planlagte og innehar en fast møteledelse som kan føre til at beslutninger treffes og at arbeid fordeles raskere. Det er viktig å skape gode og effektive samarbeidsarenaer for å få til et godt SLT-arbeid.

Både offentlig statistikk, resultater fra Ungdata-undersøkelser, enkeltpersoners eller faggruppers kjennskap til enkeltpersoner eller miljøer, og forskning fra høyskoler, universiteter eller institutter er områder som det er viktig å holde seg oppdatert på. Ved å identifisere problemområder og utfordringer kommunen har i forhold til barn og unge i risikozonen, vil man kunne iverksette tiltak ovenfor disse.

5.1.1 Ungdata

Ungdata er et kvalitetssikret og standardisert system for lokale spørreskjemaundersøkelser. Både Lyngdal kommune og Audnedal kommune har valgt å benytte seg av dette kartleggingsverktøyet i samarbeid med forskningsinstituttet NOVA og Kompetansesenter rus region sør.

Kartlegging og analyse av barn og unges problematferd er et helt sentralt utgangspunkt for utarbeidelsen av strategier og tiltak innenfor rammene av SLT.

I tilknytning til arbeidet med Ungdata-undersøkelsen er det opprettet en tverrfaglig gruppe som representerer både Lyngdal og Audnedal. I gruppens arbeid med å jobbe med resultatene i ettertid, vil også ungdommer være representert, både fra ungdomsrådet i Lyngdal og skolerådet i Audnedal.

Forankring: Det er vedtatt at kommunene skal benytte seg av Ungdata som kartleggingsverktøy.

Målgruppe: Elever ved ungdomsskolene og de videregående skolene i Lyngdal og Audnedal. Alle elevene har mulighet til å delta, men deltakelse i undersøkelsen er frivillig.

Ansvar for gjennomføring: Folkehelsekoordinator og SLT-koordinator, i samarbeid med den enkelte skole.

Status: Forrige Ungdata-undersøkelse i Lyngdal kommune og Audnedal kommune (sammen med Hægebostad kommune) ble gjennomført i 2016. Tidligere har det vært gjennomført en undersøkelse i 2013 i Audnedal, og undersøkelser i 2011 og 2014 i Lyngdal. Ny Ungdata-undersøkelse skal gjennomføres i både Lyngdal kommune og Audnedal kommune i uke 9-12 i 2019. I likhet med i 2016, blir det i 2019 en koordinert undersøkelse i hele Agder, under navnet Ung i Agder 2019.

5.1.2 Regionalt politiråd

Regionalt politiråd er et samarbeidsorgan mellom den øverste ledelsen i politiet og kommunene i regionen. Ordningen ble besluttet av regjeringen i 2007, men er frivillig for kommunenes del. Det er den lokale politiledelsen som tar initiativ til etablering av regionalt politiråd. Politiets ansvar for det kriminalitetsforebyggende arbeidet fremgår tydelig både av politiloven¹⁶ og politiinstruksen¹⁷. I instruksen fremheves det at «[politiet gjør] best nytte for seg hvis det på forhånd lykkes i å forebygge eller avverge lovbrudd eller ordensforstyrrelser», jf. § 2-1 annet ledd. I instruksens § 2-1 tredje ledd står det at «[politiet skal gjennom sin virksomhet] være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme borgernes rettssikkerhet, trygghet og velferd for øvrig».

Et viktig mål med det regionale politirådet er å gi kommuneledelsen bedre innsikt i politiets arbeid lokalt, og økt forståelse for politiets oppgaver og faglige utfordringer. Samtidig vil kommunene kunne dele kunnskap om hendelser og utviklingstrekk som det er viktig at politiet får kjennskap til.

Mens arbeidet som er knyttet til SLT-modellen i hovedsak er rettet mot barn og unge, ser politirådet på hele befolkningen i lokalsamfunnet – uavhengig av alder.

¹⁶ Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet

¹⁷ Alminnelig tjenesteinstruks for politiet

Det kalles inn til regionalt politiråd for Listerregionen og Lindesnesregionen én gang i året. Kommunene Lyngdal og Audnedal hører på denne måten til to ulike regionale politiråd per dags dato.

Forankring: Kommunene og Agder politidistrikt har skrevet en samarbeidsavtale hvor de forplikter seg til et politirådssamarbeid hvor ledelse i kommune og politi møtes.

Målgruppe: Øverste ledelse i politi og kommune.

Ansvar for gjennomføring: Ledelse i politi og kommune.

Status: Pågående.

5.1.3 SLT regionsamarbeid

I regionen vi bor i forflytter ungdommene seg over kommunegrensene, blant annet for å gå på videregående skole. I et distrikt kan man også oppleve mange av de samme utfordringene. Det er derfor viktig og hensiktsmessig med et nært samarbeid mellom kommunene.

Det skal holdes ca. fire regionsamlinger i året. Hvem som arrangerer møtene og hvor de holdes varierer. Det har blitt arrangert felles seminar tidligere, og det er i 2019 sendt en interkommunal søknad om tilskuddsmidler til et nytt seminar.

Forankring: SLT-koordinatorene i regionen (Farsund, Flekkefjord/Kvinesdal, Mandal/Lindesnes/Marnardal og Lyngdal/Audnedal) har systematisert arbeidet.

Målgruppe: SLT-koordinatorene.

Ansvar for gjennomføring: SLT-koordinatorene.

Status: Pågående.

5.1.4 PLATTFORM

PLATTFORM - Norsk institutt for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme er et tverrinstitusjonelt samarbeid mellom fagmiljø innen politi, kommuner og forskning som arbeider for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme i samfunnet.

Hensikten med å etablere et fagmiljø er å arbeide mer effektivt, styrke koordineringene og utvikle et bærekraftig tverrfaglig samarbeid, samt komme opp med ny forskningskunnskap til anvendelse i det forebyggende arbeidet.¹⁸

Forankring: PLATTFORM har inngått en samarbeidsavtale med Lyngdal kommune og Audnedal kommune.

Målgruppe: 30 kommuner på Sørlandet.

Ansvar for gjennomføring: Daglig leder Omar Sadiq, mens SLT-koordinator er kommunens kontaktperson.

Status: Det arrangeres ulike seminarer via PLATTFORM. Høsten 2018 har det imidlertid kun vært kontakt mellom PLATTFORM og Lyngdal kommune, og det vil i 2019 også være kontakt mellom kommune og PLATTFORM ved behov. Både Lyngdal og Audnedal kommune har utarbeidet en egen veileder hva gjelder forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme. I Lyngdal kommune er denne veilederen delt ut til lærere i kommunen. I fremtiden foreslås det at det på bakgrunn av kommunenes veiledere utarbeides en felles veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme på vegne av den nye kommunen.

5.1.5 OT-samarbeid

Ungdom i Lyngdal med rett til opplæring, men som ikke går på videregående skole følges opp av oppfølgingstjenesten (OT). Noen av disse ungdommene har behov for tettere oppfølging, og flere og mer sammensatte tiltak. I denne sammenheng er det hensiktsmessig å samle ressurser som kan samarbeide rundt ungdommene.

OT-rådgiver, ansatte i oppfølgingstjenesten i NAV, barneverntjenesten (ettervern), skolehelsetjenesten og SLT-koordinator er faste deltakere på møtene. Forebyggende hos politiet, kommunepsykolog, PPT, frivilligsentralen, frisklivssentralen eller andre kalles inn til møtene ved behov.

Forankring: Definert som et prioritert område i det lokale politirådet.

¹⁸ Om Plattform. Hentet fra <https://www.plattform.no/om-plattform/>

Målgruppe: Ungdom som er i ferd med, eller har falt utenfor videregående opplæring, og som har behov for tettere og mer sammensatt oppfølging.

Ansvar for gjennomføring: OT-rådgiver styrer møtene. SLT-koordinator kaller inn til møtene og skriver referat.

Status: Dette tiltaket ble startet opp i Lyngdal kommune våren 2017. Gruppen møtes annenhver måned, men kan møtes oftere ved behov. SLT-koordinator vil foreløpig fortsatt involveres i dette samarbeidet rundt oppfølgingstjenesten i 2019 i Lyngdal.

5.1.6 Dialog og samarbeid med trossamfunn

Det har i løpet av 2017/2018 blitt holdt dialogmøter med det muslimske miljøet i Lyngdal. I 2018 har det blitt opprettholdt kontakt med muslimsk trossamfunn Lyngdal (MTL).

I 2019 bør man ha en dialog med både MTL og andre trossamfunn i kommunene. Målet er å kunne være en ressurs for hverandre.

Forankring: Ønsket av lokalt politiråd og enighet i SLT arbeidsgruppen om å gjennomføre tiltaket.

Målgruppe: Ungdom som oppholder seg ved de ulike trossamfunnene.

Ansvar for gjennomføring: SLT-koordinator.

Status: Kommunen har vært i dialog med MTL og andre menigheter i Lyngdal kommune. Det er kontakt mellom kommune og trossamfunn ved behov.

5.1.7 Informasjonsarbeid

Forebyggende enhet hos politiet driver informasjonsarbeid. De holder ulike foredrag i forhold til aktuelle temaer. Temaer for slike foredrag kan eksempelvis være rus og konsekvenser.

Forankring: Politiet.

Målgruppe: Voksne som jobber med ungdom, og ungdom selv.

Ansvar for gjennomføring: Politiet.

Status: Politiet har foredrag så lenge de har kapasitet.

5.1.8 «Delbart?»

«Delbart?» er et undervisningsopplegg til ungdomsskoleelever for å forebygge deling av seksualiserte bilder. Ungdommer i dagens samfunn bruker mobiltelefonen i stor grad, og bruker applikasjoner som legger til rette for deling av bilder og video. Denne delingskulturen innebærer at noen unge tar og sprer seksualiserte bilder og videoer av seg selv og av andre. Målet med «delbart?» er å forebygge ulovlig bildedeling blant ungdommer. Man ønsker at opplegget skal bidra til økt bevissthet og kunnskap om temaet, slik at målgruppen settes bedre i stand til å ta gode valg og håndtere situasjoner som oppstår.

Målgruppe: Ungdom i alderen 13 til 16 år og deres foresatte.

Ansvar for gjennomføring: Politiet.

Status: Undervisningsopplegget er lansert i 2019, og det lokale politiet skal rundt på ungdomsskolene for besøk og foredrag.

5.1.9 «BUTT» og «Tiltaksteam»

Barn – unge – tverrfaglig – team (BUTT) har teammøte en gang i måneden (ti møter i året), og består av representanter fra helsestasjonen, kommunepsykolog, barneverntjenesten, familievernkontoret, PPT og ABUP.

BUTT skal

1. Sikre at barn og unge med sammensatte hjelpebehov vurderes med henblikk på å finne best mulige løsninger
2. Gi barn og unge hjelp på lavest mulig nivå
3. Gi kollega-veiledning i konkrete saker
4. Fra ABUP sin side, gi råd og veiledning til samarbeidspartnere og foresatte om hensiktsmessige tiltak

Også i tiltaksteamet har de som arbeider med barn og unge mulighet til å drøfte saker på tverrfaglig grunnlag. Her deltar barneverntjenesten, PPT, ABUP, kommunepsykolog, helsesykepleier og representant fra avdeling for helse.

I BUTT og i tiltaksteamet kan saker drøftes anonymt eller med samtykke.

Forankring: Skriftlig avtale angående BUTT per 06.09.10 mellom enhetsleder barn og unge, leder ved PPT Lister, leder ved Lister barnevern, leder ved avdeling for psykisk helse, ABUP og familievernkantoret.

Målgruppe: Barn og unge med sammensatte behov og deres foresatte.

Ansvar for gjennomføring: Koordinator for BUTT er tilknyttet enhet for barn og unge, og har ansvaret for å kalle inn til, og organisere møtene.

Status: BUTT er pågående i Lyngdal kommune. Tiltaksteam er pågående i Audnedal kommune.

5.2 Kartlegging og tiltak

Flere ulike samfunnsaktører har sammen ansvar for barn og unge som står i fare for, eller som allerede har begått lovbrudd. Både skolemyndighetene, helsetjenesten (herunder skolehelsetjenesten), barneverntjenesten, sosialtjenesten, innvandrings- og integreringsmyndighetene, politiet, konfliktrådet og kriminalomsorgen har ansvar for barn og unge. Det kreves et tverretatlig og tverrfaglig samarbeid for å kunne avdekke utfordringer og ivareta barn og unge på den mest hensiktsmessige måte.

5.2.1 Kjernegruppe

Kjernegruppe er et individrettet samarbeid rettet mot ungdom i risikozonen. Målet er å være raskt på banen med konkret og samkjørt oppfølging, snu en negativ utvikling og å fokusere på ressurser hos og rundt ungdommen. Utgangspunktet for kjernegruppe er samtykke fra ungdom og foresatte, slik at deltakerne i gruppen kan drøfte bekymringen uavhengig av taushetsplikten. Foresatte deltar i utgangspunktet i kjernegruppe sammen med ungdommen. Kjernegruppen forsøker også å forhindre høyt fravær hva gjelder skole, og på denne måten øke andelen som fullfører og består videregående opplæring.

Kjernegruppeteamet sørger for jevnlig informasjon om tiltaket til lærere, og sørger for at det gis informasjon til foreldre og foresatte ved skolestart.

Forankring: I Lyngdal kommune er tiltaket administrativt forankret gjennom det lokale politirådet via en egen samarbeidsavtale.

Målgruppe: Ungdom og foresatte hvor det er en bekymring knyttet til ungdommen. Det kan dreie seg om skoleskulk, atferd/oppførsel, mobbing, holdninger, bekymring for kriminalitet, bekymring knyttet til miljøet som ungdommen er i, rusbruk eller lignende.

Ansvar for gjennomføring: SLT-koordinator, forebyggende politi, barneverntjenesten, skolehelsetjenesten (helsesykepleier) og den respektive skole (sosionom, sosiallærer, rådgiver og/eller kontaktlærer). Andre ressurspersoner kalles inn til kjernegruppemøtene ved behov. SLT-koordinator har hovedansvar for å kalle inn til møtene med kjernegruppene i Lyngdal, og har ansvar for å skrive referat fra møtene.

I Audnedal kommune er det skolen ved sosiallærer som har ansvar for kjernegruppen, og som kaller inn til møtene og skriver referat. I kjernegruppene i Audnedal kommune deltar helsesykepleier, familiestøtte, politi, barneverntjenesten og en eller flere representanter fra skolen. SLT-koordinator fungerer her kun som en «pådriver» for tiltaket, og deltar hovedsakelig kun i gruppen dersom det ikke er ungdommer i tiltaket.

Status: Det er etablert kjernegruppe ved Lyngdal ungdomsskole, Eilert Sundt videregående skole avdeling Lyngdal og Kristen videregående skole (KVS) Lyngdal. Det er i tillegg holdt et oppstartsmøte/etableringsmøte ved Lyngdal kristne grunnskole (LKG), slik at kjernegruppen er klar til å starte opp der ved et eventuelt behov.

I Audnedal kommune er det etablert kjernegruppe ved Byremo ungdomsskole og Byremo videregående skole. Her har det også vært ønskelig med kjernegruppe ved barneskolene for å organisere innsatsen enda tidligere, men disse gruppene har til nå blitt nedprioritert grunnet manglende ressurser.

5.2.2 Grupper

Grupper er et tiltak som blant annet søker å styrke ungdommenes selvfølelse, at de lærer å sette grenser for seg selv, og å knytte bånd med de andre i gruppen. Noen grupper er til for å prøve å endre negative holdninger eller atferd, mens andre har et mer relasjonsbyggende formål.

Målgruppe: Ungdommer som har utfordringer, eller ungdomsgrupper med dårlig gruppedynamikk.

Ansvar for gjennomføring: Hvem som er ansvarlig for gjennomføring, varierer mellom den enkelte skole og det enkelte tiltak.

Status: I Lyngdal kommune holdes det guttegrupper ved Lyngdal ungdomsskole.

I Audnedal kommune har de mulighet for å holde jentegrupper og guttegrupper. De har også såkalte «mestringsgrupper».

5.2.3 Ressursgruppe

Ressursgruppe er et tiltak hvor Lyngdal ungdomsskole har forsøkt å samle ressursene tilknyttet ungdomsskoleelevene. Målet er å sikre at ungdommene ikke faller mellom ulike instanser og tiltak. I tillegg er det et mål at tiltaket skal bidra til å unngå dobbeltarbeid og bidra til en god arbeidsfordeling. Utgangspunktet for møtene er å samle ressursene rundt sosionom i ungdomsskolen, som er i en ensom posisjon.

Forankring: Iverksatt av enhetsleder ved Lyngdal ungdomsskole.

Målgruppe: Rektor, sosiallærer, sosionom, helsesykepleier og lærere ved skolen.

Ansvar for gjennomføring: Sosionom i ungdomsskolen.

Status: Pågående.

5.2.4 Vold i nære relasjoner

I Audnedal kommune er dette et prioritert område i samarbeid med resten av Lindesnesregionen. Det er utarbeidet en egen veileder hva gjelder forebygging av vold i nære relasjoner i Audnedal kommune.

I Lyngdal kommune er ikke dette en egen gruppe i forhold til SLT, men det er et generelt prioritert område i hele kommunen og hos samtlige av de ansatte. Det er utarbeidet et skriv med rutiner ved vold i nære relasjoner. Selve tematikken som omhandler vold i nære relasjoner er i Lyngdal kommune en del av enheten psykisk helse og rus.

Det finnes også egne SARA-kontakter i politiet. SARA (Spousal Assault Risk Assessment Guide) er et verktøy for risikovurdering ved vold i nære relasjoner.

Forankring: Vold i nære relasjoner er et viktig satsingsområde nasjonalt.

Målgruppe: Alle ansatte i kommune, og befolkningen generelt.

Ansvar for gjennomføring: Rådmannen har overordnet ansvar for å sikre og dokumentere at virksomheten utøves i samsvar med lover og forskrifter. Den enkelte ansatte har ansvar for å følge prosedyrene ved mistanke eller kjennskap til vold.

Status: Pågående. Vold i nære relasjoner (ressursgruppe) i Audnedal kommune.

5.2.5 Bekymringssamtale hos politiet

Dialog er et viktig verktøy både for å løse konflikter og for å skape forståelse og tillit. Når barn og unge har kommet i, eller står i fare for å komme i konflikt med loven, er det viktig med forståelse for årsakssammenhengene. Det blir avgjørende å skape en arena hvor man kan snakke godt sammen for å kartlegge situasjonen, slik at man kommer frem til en felles forståelse av hva som er problemet. Først da kan vi begynne å jobbe for en endring mot det positive.

I politiets møte med barn og unge og deres foresatte har bekymringssamtalen blitt et godt verktøy for å skape en slik arena. Samtalen tar sikte på å ivareta alles interesser, og komme frem til gode løsninger spesielt for den unge, men også for de foresatte.

Ungdom som er i bekymringssamtale hos politiet, skal alltid tilbys videre oppfølging i kjernegruppe eller lignende.

Forankring: Regjeringens handlingsplan «Gode krefter» (26.06.2009).

Målgruppe: Førstegangs lovbrutere og unge som er i risikozonen for å begå lovbrudd. Ifølge politiloven¹⁹ § 13 fjerde ledd første punktum «[...] kan den mindreårige og foreldrene pålegges å møte for politiet til samtale for å forebygge ytterligere lovbrudd [...] dersom politiet har grunn til å tro at en person under 15 år har begått en ellers straffbar handling [...]». Dersom «[...] en person under 18 år har begått en straffbar handling [...]», kan de også pålegges å møte til bekymringssamtale hos politiet.

Ansvar for gjennomføring: Politiet. Andre instanser kan trekkes inn i nettverkssamarbeid ved behov.

Status: Pågående.

¹⁹ Lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet

5.2.6 Cannabisavvenningskurs

Ved enhet for psykisk helse og rus er det en ruskonsulent og en rop-terapeut som nylig har gjennomført et studie om cannabis – forebygging og behandling. I denne sammenheng har de begynt å holde kurs i cannabisavvenning. Kurset innebærer motivasjon knyttet til avvenning, og fokuserer blant annet på kropp og abstinenser. Kurset varer i åtte uker, og har lav terskel. Hvem som helst som har behov for eller er i kontakt med aktuelle kandidater for kurset, kan ta direkte kontakt med rustjenesten.

Målgruppe: Alle som har en avhengighet i forhold til cannabis, med hovedfokus på ungdom mellom 16 og 18 år.

Ansvar for gjennomføring: Enhet for psykisk helse og rus.

Status: Pågående, i oppstartsfasen.

5.2.7 Helsestasjon for ungdom

Helsestasjon for ungdom er et åpent og gratis tilbud til ungdom som bor eller oppholder seg i Lyngdal kommune. Tilbudet er åpent hver mandag ettermiddag, og det er ikke nødvendig å bestille time. Via tilbudet kan ungdommen komme i kontakt med leger, psykolog og/eller helsesykepleier. De kan prate om alt som måtte oppta ungdommen, herunder hvordan vedkommende har det, vennskap, identitet, kjæresten, sex og rus. Her kan ungdommen få prevensjon, graviditetstest og/eller testes for kjønnssykdommer. Helsestasjon for ungdom skal være et lavterskeltilbud, hvor man møter ungdommen på deres premisser. Ungdommene kommer frivillig fordi de vil ha hjelp til noe, eller snakke med en voksen med taushetsplikt. Tilbudet er ikke tilknyttet skole.

Forankring: Enhet for barn og unge.

Målgruppe: Ungdom som bor eller oppholder seg i Lyngdal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Enhet for barn og unge.

Status: Pågående i Lyngdal kommune. I Audnedal kommune er det et noe tilsvarende tilbud, hvor det er åpent to timer i uken for at ungdom kan henvende seg til leger og helsesykepleier.

5.2.8 Aktiv skolehelsetjeneste

Skolehelsetjenesten arbeider helsefremmende og forebyggende, både med fysisk og psykisk helse, og sosiale forhold. Tjenesten skal blant annet ha et helhetlig blikk på, og kompetanse hva gjelder helse, oppvekst og livskvalitet. I tillegg skal tjenesten bidra til økt trivsel og mestring for barn og unge, og legge til rette for et godt psykososialt og fysisk arbeidsmiljø i skolen. Tjenesten skal være en støtte for barn og unge i en sårbar fase og bidra til å forhindre frafall i videregående skole.

Forankring: Ifølge folkehelseloven²⁰ § 4 har kommunen et lovpålagt ansvar for folkehelsearbeidet. Av helse- og omsorgstjenesteloven²¹ fremgår av § 3-2 nr. 1 bokstav a at kommunen skal tilby «helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder helsetjeneste i skoler». I tillegg har man en egen forskrift om kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, hvor man finner nærmere bestemmelser om tjenesten.²²

Målgruppe: Alle elever ved skolene i Lyngdal og Audnedal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Enhetsleder og den enkelte helsesykepleier i skolehelsetjenesten.

Status: Pågående ved alle skoler i både Lyngdal og Audnedal kommune.

5.2.9 Markering av verdensdagen for psykisk helse

Verdensdagen for psykisk helse er Norges største opplysningskampanje for psykisk helse. Dagen skal skape åpenhet og gi kunnskap om psykisk helse.²³

²⁰ Lov 24. juni 2011 nr. 29 om folkehelsearbeid

²¹ Lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.

²² FOR-2018-10-19-1584

²³ Verdensdagen for psykisk helse. (2015). *Om verdensdagen for psykisk helse*. Hentet fra <http://www.verdensdagen.no/om-verdensdagen/om-verdensdagen-for-psykisk-helse>

Forankring: Markeringen av verdensdagen for psykisk helse skjer over hele landet, og skaper åpenhet og gir kunnskap om psykisk helse.

Målgruppe: Alle barn og unge i Audnedal kommune og Lyngdal kommune.

VERDENSDAGEN
FOR PSYKISK HELSE

Status: I 2018 var det ikke planlagt noe i tilknytning til verdensdagen for psykisk helse ved skolene i Lyngdal, men ved Lyngdal ungdomsskole tok helsesykepleier og sosionom initiativ til et opplegg. Ved Byremo videregående skole hadde elevene ved helse- og oppvekstfag ansvar for en markering av verdensdagen for psykisk helse. I 2019 skal det være en form for markering av verdensdagen for psykisk helse i Lyngdal og Audnedal kommune, og det har blitt foreslått at det opprettes en egen arbeidsgruppe for å jobbe med dette. Verdensdagen for psykisk helse er 10. oktober, og dagen markeres i uke 39 til 42.

5.2.10 Sosionom og sosiallærer i ungdomsskolen

Alle elever bør kunne henvende seg til en voksenperson med tanker som de ikke ønsker, kan eller klarer å dele med foreldre, lærere eller andre voksne. Sosionom og sosiallærer har taushetsplikt, men er likevel et viktig bindeledd mellom elev, helsesykepleier, lege, barnevern, ABUP eller andre instanser dersom det er ønsket eller ved behov.

Ved Lyngdal ungdomsskole er det en sosionom og en sosiallærer, og ved Lyngdal kristne grunnskole (LKG) og Byremo ungdomsskole er det en sosiallærer.

Forankring: I forskrift til opplæringslova²⁴ § 22-1 annet ledd er det presisert at eleven har rett til «[...] nødvendig rådgiving [som] inneber at eleven skal kunne få informasjon, rettleiing, oppfølging og hjelp til å finne seg til rette på skolen [...]».

Målgruppe: Alle ungdomsskoleelever i Lyngdal og Audnedal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Enhetsleder ved den enkelte skole.

²⁴ FOR-2006-06-23-724

Status: Pågående. Sosionom eller sosiallærer finnes ved alle ungdomsskoler i Lyngdal og Audnedal kommune.

5.2.11 Livsmestring i skolen

WHO betegner skolen som den kanskje viktigste arenaen for forebygging av psykiske helseplager. Bortsett fra hjemmet, er skolen det stedet hvor barna oppholder seg mesteparten av tiden, og det som skjer på skolen er dermed veldig viktig for barnet eller ungdommen.²⁵ I stortingsmelding 28: «Fag – Fordypning – Forståelse – en fornyelse av Kunnskapsløftet», er livsmestring og folkehelse nevnt som et tema som skal prioriteres i fagfornyelsen. Blant annet skal livsmestring og folkehelse være et tverrfaglig tema som skal implementeres i alle fag ved fornyelse av læreplanen.

Forankring: Stortingsmelding 28, Fag – Fordypning – Forståelse – en fornyelse av Kunnskapsløftet.²⁶

Målgruppe: Målgruppen for tiltaket er elever i grunnskole, og elever i videregående skole.

Ansvar for gjennomføring: Lærerne skal arbeide med å undervise om livsmestring i skolen. Rektor er overordnet ansvarlig for dette.

Status: Skal implementeres i undervisningen på tvers av de ulike fagene.

5.2.12 Tidlig inn (TI), Bedre tverrfaglig innsats (BTI) og «Sammen om barn»

I Audnedal kommune har de et tiltak kalt for Tidlig inn, som arrangeres i et samarbeid mellom Borgestadklinikken, helsestasjonen, RVTS, Bufetat og SLT. TI handler om å snakke om sårbare

²⁵ RVTS Sør. (2017). *Lærerveiledning til LINK*.

²⁶ Kunnskapsdepartementet. (2016). *Fag – Fordypning – Forståelse : En fornyelse av Kunnskapsløftet*. (Meld. St. nr. 2015-2016). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/e8e1f41732ca4a64b003fca213ae663b/no/pdfs/stm201520160028000dddpdfs.pdf>

temaer som psykisk helse, rus- og voldsproblematikk i møte med gravide og småbarnsforeldre. Målet med tiltaket er tidlig intervensjon og tidlig identifikasjon.

Audnedal kommune er også en del av prosjektet «Sammen om barn», som er en interaktiv modell for systematisk og kunnskapsbasert identifikasjon og oppfølging av barn av psykisk syke og/eller foreldre som misbruker rus. Modellen innebærer rutiner, og skal være et verktøy for ansatte dersom de er bekymret for et barn.

I Lyngdal kommune er det et fokus på tverrfaglighet og tidlig innsats, ved at kommunen arbeider etter BTI-modellen, der dette vektlegges. Hensikten er å forbedre samhandlingen om barn og unge som befinner seg i utsatte livssituasjoner.

Forankring: BTI-prosjektet er etablert som et samarbeid mellom Lyngdal kommune og de øvrige Lister-kommunene.

Målgruppe: Målgruppe for TI er fagfolk som arbeider med gravide og småbarnsforeldre.

Målgruppe for BTI er barn og unge, og familier som det er knyttet undring eller bekymring til.

Ansvar for gjennomføring: Barnehagefaglig ansvarlig har ansvar for BTI-prosjektet.

Status: TI er pågående. BTI-prosjektet er i implementeringsfasen. Modellen «sammen om barn» er aktiv, og anvendes ved behov.

5.2.13 MOT

MOT er et holdningsskapende arbeid som har aktive opplegg tilpasset ungdomsskole og videregående skole. MOT er forebyggende ved at man jobber med ungdommers holdninger, hvordan de ser på seg selv, at de bryr seg om andre, og at de tør å sette grenser for seg selv. Gjennom MOT ønsker man å skape varme og trygge miljøer på skolene og blant ungdommene. MOT sin visjon er å skape robuste ungdommer, og inkludere alle. MOT sine verdier er MOT til å leve, MOT til å bry seg og MOT til å si nei.

Forankring: Lyngdal ungdomsskole har skrevet kontrakt direkte med MOT.

Målgruppe: Ungdomsskoleelever i Lyngdal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Den enkelte skole.

Status: Pågående ved Lyngdal ungdomsskole. Skolen har en egen MOT coach, en egen MOT-leder og en egen MOT-kordinator.

5.2.14 Stopp hatprat

Stopp hatprat er et verktøy for å drive holdningsskapende arbeid mot barn og unge (og voksne) for å bekjempe hat og for å promotere demokrati og menneskerettigheter. Hatprat

er tekster, ord, bilder og symboler som blir brukt for å spre hat, trusler og oppfordre til vold mot en person eller gruppe basert på deres antatte eller reelle gruppetilhørighet. Hatprat er ytringer som svekker en persons eller en gruppes menneskerettigheter, og må forebygges og bekjempes. Stopp hatprat gir unge mennesker og ungdomsarbeidere verktøy, kunnskaper og ferdigheter som er nødvendig for å gjenkjenne hatprat og handle mot menneskerettighetsbrudd.

Lyngdal kommune har vært aktive i dette arbeidet ved å være medarrangør ved flere Stopp hatprat-samlinger, og har en ansatt som har gjennomført flere workshops med Stopp hatprat.

Forankring: Opplegget er nok fortsatt ikke godt nok kjent i kommunen, og mangler dermed litt forankring. Derimot er det enighet i SLT arbeidsgruppen om at Stopp hatprat er et av verktøyene som Lyngdal kommune skal bruke i sitt ungdomsarbeid.

Målgruppe: Barn, ungdom, lærere og ungdomsarbeidere.

Ansvar for gjennomføring: Lyngdal Kultursenter.

Status: Aktiv. Det er gjennomført en workshop ved Lyngdal ungdomsskole.

5.2.15 Fritidsguide

Fritidsguide er et prosjekt som har som mål at barn og unge får en aktiv og positiv fritid. Å ha en fritidsaktivitet bidrar til å forebygge utenforskap. Det ble tidligere utført en enkel spørreundersøkelse ved alle barneskoler og ungdomsskoler i Lyngdal. Elevene svarte på om de hadde en fritidsaktivitet, og hvis de svarte nei – om de ønsket en. Ut ifra denne undersøkelsen ble de foresatte kontaktet.

Prosjektmedarbeider møter barn/ungdom og foresatte. I samarbeid utforskes mulighetene hva gjelder fritidstilbud. Prosjektmedarbeider bidrar i denne sammenheng med å innhente opplysninger om aktiviteter, sørge for kontakt med de ansvarlige for aktiviteten, og å følge barnet til aktiviteten dersom det er ønskelig. I tillegg sørger prosjektmedarbeider for å følge opp det praktiske i forhold til transport, det at barnet har noen å gå sammen med, at barnet føler seg velkommen og så videre. Prosjektet bidrar til praktisk hjelp, koordinering, oppfølging og eventuelt kontingent og nødvendig utstyr.

I regi av prosjektet arrangeres det også aktiviteter for barn og unge i ferier. Det kan være tale om eksempelvis turer, kurs, aktiviteter ute og inne og så videre. Det deles også ut billetter til kulturarrangementer.

I Audnedal kommune har det vært fokus på mer strukturert samarbeid med lag og foreninger gjennom tilskuddsmidler.

Forankring: Prosjektet er styrt av Lyngdal frivilligsentral.

Målgruppe: Alle elever fra 3. til 10. klasse i Lyngdal kommune.

Ansvar for gjennomføring: Frivilligsentralen og en egen prosjektmedarbeider samarbeider med frivillige i lag, foreninger og organisasjoner.

Status: Prosjektet ble igangsatt i 2017, og drives delvis av innvilgede økonomiske midler. Ønsket er at prosjektet skal bli et fast tilbud i kommunen.

5.2.16 BUA

BUA står for Barn–Unge–Aktivitet, og er en utlånsordning for sport- og fritidsutstyr. Ved å låne utstyr fra BUA, kan man prøve ulike aktiviteter, og kanskje finne noe som man ønsker å fortsette med. Målet med BUA er inkludering og økt deltakelse i helsefremmende aktiviteter.

Målgruppe: Alle, men primært barn og unge i kommunen.

Ansvar for gjennomføring: Lyngdal frivilligsentral.

Status: Lyngdal frivilligsentral arbeider med oppstart av tiltaket i Lyngdal kommune.

5.2.17 Fritidsklubben Rocky

Fritidsklubben Rocky på Romskipet er et rusfritt møtested hvor ungdom bestemmer over egen fritid. Klubben er politisk uavhengig og religiøs nøytral. Møteplassen er en sosialt byggende og forebyggende arena. Ungdommene er selv med aktivt i drift og styringsarbeid, og kan på denne måten påvirke hva innholdet i klubben skal være.

Yrkesbakgrunnen til de ansatte på klubben er mangfoldig. Tilbudet er en arena som er frivillig å bruke. De voksne på klubben har en annen rolle enn foreldre og lærere, og kan møte de unge på andre premisser. De voksne er ansatt for å tilrettelegge, og for å gi råd og veiledning.

SLT-nettverket ønsker at alle ansatte er gjort godt kjent med hjelpetiltak som finnes i kommunen. I tillegg til å stille seg til rådighet for ungdommer som ønsker samtale, ønsker vi at de er bevisst sitt ansvar og hjelper den enkelte ungdom videre dersom det skulle være behov for mer hjelp og bistand.

Forankring: Fritidsklubbene i Norge har ikke noen beskyttelse i loverket. Tiltaket er forankret i Lyngdal kommunes kulturetats satsing på ungdom.

Målgruppe: I utgangspunktet ungdom fra og med 7. klasse til og med 19 år. Det er også åpnet for at elever fra 4. – 7. klasse kan komme på mandager mellom kl. 18 og 20.

Ansvar for gjennomføring: Lyngdal kultursenter.

Status: Pågående. Klubben har åpent hver mandag og onsdag mellom kl. 18.30 og 22.00.

5.2.18 Kjør for livet

«Kjør for livet» er et tilpasset fritidstilbud for barn og unge i utenforskap. Tilbudet er rettet mot kommuner og fylkeskommuner som tjenestekjøpere. Barnevern, skole, SLT og andre relevante fagmiljøer rekrutterer deltakere inn i et inntaksteam som setter sammen teamet på fem til syv deltakere. Teamets faste ledelse består av én teamsjef og to veiledere, og to av disse er tilstede på hver klubbkveld. Teamet møtes i klubblokalene en kveld pr. uke, 48 uker pr. år og arbeider i hovedsak med temaene trafiksikkerhet, teambygging, sosial kompetanse og livsstil. Tiltaket kan tenkes knyttet opp mot det allerede etablerte prosjektet «Nullvisjonen», som er grunnlaget for alt trafiksikkerhetsarbeid. Visjonen går ut på at det ikke skal forekomme trafikkulykker med drepte eller hardt skadde.

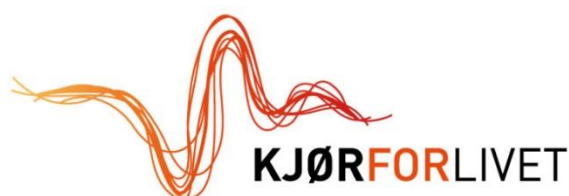
Tilbudet «kjør for livet» kan inkludere ungdom opp til 24 år, og deltakernes gjennomsnittsalder er 15,5 år. I klubben etableres det et felles team som samles rundt gode opplevelser, felles regler og interessante aktiviteter som skaper mestring, glede og godt samhold.

Lyngdal kommune er interessert i å starte opp med prosjektet dersom kommunen får innvilget økonomiske midler til dette.

Målgruppe: Ungdom i risikozonen, opp til 24 år.

Ansvar for gjennomføring: SLT-koordinator har søkt om tilskudd til prosjektet.

Status: Det søkes om midler til oppstart av tilbudet i Lyngdal kommune.

5.3 Oppfølging av unge lovbrytere

I Norge straffer man basert på to teorier; de absolutte straffeteorier og de relative straffeteorier. De absolutte straffeteorier bygger på at man straffer for å gjengjelde den krenkelse som er påført gjennom lovbruddet. De relative straffeteorier bygger på at man straffer for å forebygge fremtidige lovbrudd. Herunder straffer man ut fra allmennpreventive og individualpreventive hensyn. De allmennpreventive hensyn går ut på at man skal straffe et lovbrudd med det formål å få andre til å avstå fra å gjøre den samme handlingen. De individualpreventive hensyn skal bidra til at gjerningspersonen ikke begår nye straffbare handlinger.

For ungdom har man egne strafferettslige reaksjoner som skal virke forebyggende. Man har reaksjonen som man kaller for «ungdomskontrakt» som innebærer en påtaleunntatelse, i tillegg til reaksjonene ungdomsoppfølging og ungdomsstraff.

Lie, Elisabeth Myhre. (2015). *I forkant: kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk s. 140-142, 165 og 168

5.3.1 Ungdomskontrakt

Ungdomskontrakt er et alternativ til straff når lovbruddet er skadeverk, mindre grov voldskriminalitet, gjentatt vinningskriminalitet og/eller bruk av narkotiske stoffer. I stedet for straff som betinget/ubetinget dom og/eller bøter, vil reaksjonen være en påtaleunntatelse med vilkår. Det betyr at de straffbare forhold som det inngås kontrakt på, ikke vil komme på en ordinær politiattest etter fullføring av kontrakten.

Forankring: Reaksjonen påtaleunntatelse er hjemlet i straffeprosessloven²⁷ § 69. Tiltaket er i Lyngdal administrativt forankret i det lokale politirådet, med en skriftlig samarbeidsavtale mellom kommunen og politiet som ble underskrevet i 2016.

Målgruppe: Ungdom mellom 15 og 18 år som har begått en eller flere straffbare handlinger.

²⁷ Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker

Ansvar for gjennomføring: Politijuristen har det juridiske ansvaret for kontrakten, mens SLT-koordinator og forebyggende hos politiet har ansvar for gjennomføring og oppfølging av ungdommen. Det er vanlig at ungdommen følges opp i kjernegruppe.

Status: Pågående både i Lyngdal og Audnedal kommune.

5.3.2 Ungdomsoppfølging og ungdomsstraff

Ungdomsoppfølging

Unge lovbrytere mellom 15 og 18 år som har begått en eller flere kriminelle handlinger, kan ilegges ungdomsoppfølging dersom det vurderes at tett oppfølging vil kunne forebygge ny kriminalitet. Det er påtalemyndigheten som i det enkelte tilfelle avgjør om ungdomsoppfølging er en egnet reaksjon for ungdommen. Det kreves i tillegg samtykke fra ungdom og foresatte. Øvre grense for gjennomføringstid er ett år.

Ungdomsoppfølging er en strafferettslig reaksjon som bygger på prinsippet om gjenopprettende prosess, og er en tredelt reaksjon der ungdommen forplikter seg til å være med i et ungdomsstormøte, delta i utarbeidelsen av en ungdomsplan, i tillegg til at et oppfølgingsteam følger ungdommen i gjennomføringsperioden.

Ungdomsoppfølging krever at ungdommen er villig til å ta ansvar for handlingen og er motivert for å endre atferd og livsførsel. Det kreves en egeninnsats av ungdommen. Dersom ungdommen bryter kravene i planen, får det konsekvenser i form av strengere kontroll og tettere oppfølging. Brudd kan medføre at påtalemyndigheten gjenopptar straffeforfølgelsen.²⁸

Ungdomsstraff

For de mest alvorlige lovbrudd som ellers ville føre til fengsel eller de strengeste samfunnsstraffene, kan ungdom mellom 15 og 18 år idømmes ungdomsstraff. Konfliktrådet er

²⁸ Konfliktrådet. (2017, 22. november). Ungdomsoppfølging. Hentet fra <http://www.konfliktraadet.no/ungdomsoppfoelging.372348.no.html>

ansvarlig for gjennomføringen av ungdomsstraff, etter at ungdommen er dømt i retten. Straffereaksjonen bygger på prinsippet om gjenopprettende prosess.

Dersom en ung lovbrøyer skal idømmes ungdomsstraff, må ungdommen selv og foresatte samtykke til at en slik reaksjon gis. Ungdomsstraff krever stor egeninnsats fra ungdommen, og vedkommende må vise at han eller hun er motivert og villig til å ta ansvar for å endre atferd og livsførsel. I de fleste tilfeller vil det også bli foretatt en personundersøkelse for å vurdere om dette er egnet straff for den aktuelle ungdommen. Reaksjonen bygger på tre elementer – ungdomsstormøte, ungdomsplan og oppfølgingsteam. Et oppfølgingsteam følger ungdommen gjennom straffegjennomføringsperioden som kan være opp til tre år. Oppfølgingsteamet skal føre kontroll, og hjelpe til slik at ungdommen mestrer de tiltakene som er bestemt. Dersom kravene i ungdomsplanen ikke følges opp, får det konsekvenser i form av strengere kontroll og justering av tiltak i planen. Ungdommen kan også måtte sone den resterende straffen i fengsel.²⁹

Forankring: Straffeprosessloven³⁰ § 71 a, straffegjennomføringsloven³¹, konfliktrådsloven³² med flere.

Målgruppe: Ungdom som har begått alvorlig eller gjentatt kriminalitet.

Ansvar for gjennomføring: Konfliktrådet.

Status: Pågående.

²⁹ Konfliktrådet. (2016, 9. februar). Ungdomsstraff. Hentet fra <http://www.konfliktraadet.no/ungdomsstraff.372347.no.html>

³⁰ Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker

³¹ Lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv.

³² Lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling

5.3.3 KOG (koordineringsgruppen)

I hvert politidistrikt er det opprettet en koordineringsgruppe. Gruppen består av faste medlemmer hvor påtale, politi, barneverntjeneste og kriminalomsorg er obligatoriske deltakere. I tillegg kan også andre profesjoner være representert, i tillegg til SLT-koordinator. Gruppen er blant annet rådgivende organ for påtalemyndigheten som vurderer egnethet og tar beslutning i sakene.³³

Ifølge Prop. 57 L³⁴ er koordineringsgruppens oppgave å vurdere hvilke lovbrytere som kan egne seg for reaksjonen ungdomsoppfølging. Det står også at koordineringsgruppen skal kartlegge og vurdere hvilke tiltak som kan være aktuelle i den enkelte saken. Det er også presisert at gruppen skal holde seg løpende orientert om saker som er i oppfølgingsteamene, og gruppen skal utgjøre et forum for drøfting og rådgiving i enkeltsaker. Dersom en ungdom bryter avtalen, skal gruppen drøfte bruddene.

Forankring: Straffeprosessloven³⁵, straffegjennomføringsloven³⁶, konfliktrådsloven³⁷ med flere.

Målgruppe: Ungdom som tilbys ungdomsoppfølging eller ungdomsstraff.

Ansvar for gjennomføring: Ungdomskoordinator i konfliktrådet.

Status: Pågående.

³³ Konfliktrådet. (2016, 2. februar). KOG – koordineringsgruppen. Hentet fra www.konfliktraadet.no/kog.372349.no.html

³⁴ Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven)*. Prop 57 L 2013-2014). Hentet fra [https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-57-L-20132014/id754374/sec1 s. 64](https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Prop-57-L-20132014/id754374/sec1_s.64)

³⁵ Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker

³⁶ Lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv

³⁷ Lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling

5.4 Samarbeid med foresatte

I arbeidet med å forebygge rus og kriminalitet er det viktig med god kontakt og samarbeid med ungdommens foresatte. Dette er grunnen til at foresatte deltar blant annet i kjernegruppene og ved oppfølging av ungdomskontrakt, sammen med ungdommen selv.

5.4.1 Nettverk

Foresatte er de viktigste forebyggende aktørene i ungdommenes liv. Ungdommene har sine foresatte, men et nettverk av foresatte er enda mer hensiktsmessig. Sammen kan dette nettverket hjelpe ungdommene med å ta gode og bevisste valg. Idéen bak nettverksgruppene er å styrke oppvekstmiljøet for elevene på skolen og i lokalmiljøet. Det er i denne sammenheng tale om et forebyggende arbeid der kommunikasjonen mellom ungdommene og de voksne, og de voksne imellom, er det viktigste.

Det er et faktum at ungdommene i dag står overfor mange utfordringer og fristelser, og må ta mange valg. Slike valg situasjoner kan være i forhold til eksempelvis mobbing, reklamepress, tobakk, rus, omgangskrets, naskeri, seksualitet og så videre.

Det kan være nyttig at de foresatte kan drøfte og gjerne bli enige om noen felles regler. Da kan man få et nettverk som kan mobilisere effektivt ved behov. Nettverket kan også møte sammen med ungdommene for å drøfte utfordringer.

Forankring: Dette er et prioritert satsingsområde hos politiet.

Målgruppe: Alle foresatte med elever i 8. klasse.

Ansvar for gjennomføring: Forebyggende politi.

Status: I 2018 har «kjærlighet og grenser» blitt prioritert i stedet for nettverksgrupper, men i 2019 er det tale om at det kan være hensiktsmessig å også ha nettverksgrupper.

5.4.2 Kjærlighet og grenser

Kjærlighet og grenser er et familieprogram for elever i 8. klasse og deres foresatte. I dette programmet kombineres kurs for de foresatte med innsats i skolen ovenfor elevene i forhold til forebygging av narkotika, alkohol og tobakk. Det er et opplegg for ungdommene i skoletiden, og et opplegg for de foresatte på kveldstid. Programmet for ungdommene består av aktiviteter og diskusjoner under ledelse av lærer og kursleder. Her diskuteres temaer som drømmer, mål, stress, vennepress, alkohol og rus, spill og sosiale medier. Sentralt i programmet er videofilmer som omhandler ulike situasjoner som kan oppstå i hjemmet. Disse filmene danner grunnlag for samtaler og diskusjon. De foresatte blir også ved hver samling informert om hva barna deres har jobbet med i sin økt.

Målgruppe: Foresatte til elever i 8. klasse og elever i 8. klasse.

Ansvar for gjennomføring: Skolen i samarbeid med skolehelsetjenesten.

Status: Pågående, både i Lyngdal og Audnedal kommune.

5.4.3 Bry deg

Konseptet «Bry deg» er bygget opp av Norsk Narkotikapolitiforening og brukes som et verktøy i arbeidet mot mobbing, for integrering, for trivsel og for velferd for barn og unge, på alle nivåer. I konseptet så forsøker man å vise at foreldre kan gjøre en forskjell, at man skal se det enkelte barn/ ungdom og bidra til at man oppnår åpenhet og god nettverksbygging blant foreldre og barn/ungdom. De har en egen side på Facebook som er åpen for alle foreldre, og hvor politi, SLT-koordinator, oppvekstkontor og rektor legger ut informasjon. I regi av konseptet kan det arrangeres sosiale arrangementer i klassen og felles tema-foreldremøter.

Målgruppe: Foresatte og elever ved ungdomsskolen.

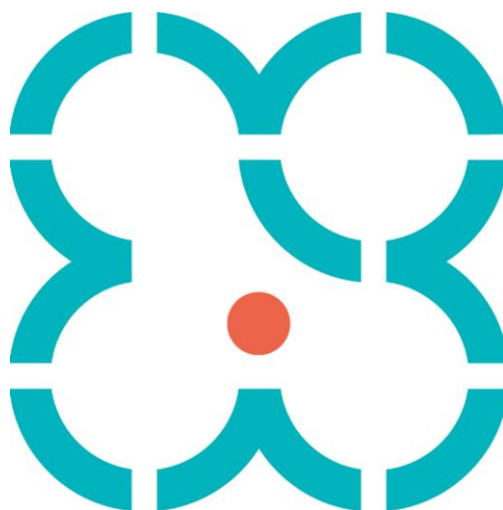
Ansvar for gjennomføring: Foresatte til elever ved ungdomsskolen.

Status: Pågående i Audnedal kommune.

Avsluttende kommentarer

Vi går en spennende tid i møte med prosessen rundt kommunesammenslåingen. I år går vi inn i en periode som krever en del omorganisering. I skrivende stund er det derfor noen forhold som ikke er helt avklart, og man må nok regne med at veien blir litt til mens man går. Noe som vi vet, er at SLT vil være organisert som én felles modell for

den nye kommunen. Begge de opprinnelige kommunene skal dessuten ha likeverdige tjenester til innbyggerne, jf. intensjonsavtalen. Dette er derfor noe som det må jobbes med i løpet av året, og handlingsplanen vedtas derfor med forbehold om endringer.

Skrevet av: Camilla Buch Vidringstad (SLT-koordinator), i samarbeid med deltakere av SLT arbeidsgruppen

Publisert: April 2019

Det er sett til handlingsplanen for 2018 i Lyngdal kommune ved utarbeidelse av denne handlingsplanen for 2019.

Lyngdal kommune
Postboks 353, 4577 Lyngdal